

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๘

โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส

๑. ความเป็นมา / พระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานมาประทับแรม ณ พระตำหนักทักษิณราชินีนาถ จังหวัดนราธิวาส ในระหว่างวันที่ ๑๘ สิงหาคม - ๓ ตุลาคม ๒๕๒๔ พระองค์ได้เสด็จเยี่ยมราษฎรโดยทั่วไปในเขตพื้นที่ จังหวัดนราธิวาส ทรงทอดพระเนตรเห็นสภาพพื้นที่และความจำเป็นที่จะยกระดับความเป็นอยู่ ภาวะเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่จังหวัดให้ดีขึ้น จึงทรงมีพระราชดำริและพระราชกระแสรับสั่งต่อเจ้าหน้าที่และผู้ติดตามเสด็จ ให้พิจารณาปรับปรุงกิจการ พัฒนาด้านต่างๆ โดยเฉพาะการพัฒนาพื้นที่พรุ โดยมีพระราชกระแสรับสั่งต่อ หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ องคมนตรี นายชิต นิลพานิช ผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส นายเล็ก จินดาสงวน ผู้ช่วยอธิบดีกรมชลประทาน นายวารินทร์ บุษบรรณ และข้าราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ด้วยพื้นที่จำนวนมากในจังหวัดนราธิวาสเป็นที่ลุ่มต่ำมีน้ำขังตลอดปี ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ซึ่งมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ ไร่ กลีกรจำนวนมากไม่มีที่ทำกิน แม้เมื่อระบายน้ำออกหมดแล้วยังยากที่จะใช้ประโยชน์ทางการเกษตรให้ได้ผล ทั้งนี้เนื่องจากดินมีสารไฟโรท์ทำให้เกิดกรดกำมะถัน เมื่อดินแห้งทำให้เกิดดินเปรี้ยว ควรปรับปรุงดินให้ดีขึ้น ดังนั้นจึงเห็นสมควรที่จะมีการปรับปรุงพัฒนาโดยให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาดำเนินการศึกษาและพัฒนาพื้นที่พรุร่วมกันแบบผสมผสาน และนำผลสำเร็จของโครงการไป เป็นแบบอย่างในการที่จะพัฒนาพื้นที่พรุในโอกาสต่อไป

การสนองพระราชดำริ ได้มีการร่วมประชุมระหว่างจังหวัดนราธิวาส และสำนักงาน กปร. โดยมี หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ เป็นประธาน เพื่อกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดตั้งโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนา โดยให้ชื่อว่า “ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง” สำนักงาน กปร. ได้นำนโยบายดังกล่าวไปประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาปัญหาในพื้นที่และสรุปเป็นข้อเสนอแนะโครงการ ขออนุมัติจากคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) และได้อนุมัติหลักการเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๒๕

๒. การสนองพระราชดำริ / การเข้าร่วมโครงการของกรมวิชาการเกษตร

งานวิชาการเกษตร รับผิดชอบทางด้านงานวิจัยพืชและระบบการปลูกพืช ได้กำหนดเป้าหมายการวิจัย ไว้ดังนี้

การปลูกยางพารา ศึกษา วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีการปลูก การใช้ประโยชน์ในพื้นที่สวนยาง การผลิตยางแผ่นดิบและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางในรูปแบบต่างๆ ถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรนำไปทำแบบเกษตรอุตสาหกรรมในครัวเรือน ในพื้นที่หมู่บ้านบวรและศูนย์สาขา เพื่อเพิ่มรายได้ให้สูงขึ้น

การปลูกพืชผัก ศึกษา วิจัย และถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูก การผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ เพื่อบริโภคในท้องถิ่น และทดแทนการนำเข้าจากเขตอื่น ศึกษาและรวบรวมพันธุ์ผักและสมุนไพรพื้นเมือง

การปลูกไม้ดอก-ไม้ประดับ ศึกษา วิจัย และถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูก และผลิตไม้ดอก-ไม้ประดับ เป็นพื้นที่ตัวอย่างในการผลิตไม้ดอก-ไม้ประดับ เพื่อทดแทนการนำเข้า และศึกษาไม้ดอก-ไม้ประดับพื้นเมืองเพื่อเป็นการค้า ผลิตพันธุ์ไม้ดอก-ไม้ประดับแจกจ่ายแก่เกษตรกร

การปลูกพืชแบบผสมผสาน ศึกษาและทดสอบการนำระบบการปลูกพืชแบบผสมผสานตามแนวทฤษฎีใหม่มาใช้ เพื่อเผยแพร่ให้แก่เกษตรกรนำไปปฏิบัติ

การเพาะเห็ด ศึกษา ทดลอง และวิจัยการนำวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่นมาเพาะเห็ด แล้วขยายผลไปสู่เกษตรกร เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ วัตถุประสงค์ทั่วไปของโครงการ

๑) สนองพระราชดำริที่พระราชทานให้ไว้ใน การดำเนินงานศึกษา และพัฒนาให้ครบถ้วนและถูกต้อง โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาในเชิงคุณภาพให้มากยิ่งขึ้น

๒) แก้ไขปัญหาความยากจน และผลกระทบที่เกิดจากสภาวะเศรษฐกิจถดถอยของประชาชนในกลุ่มเป้าหมาย ให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถ และโอกาสในการพึ่งตนเองไปพร้อมกับการยกระดับรายได้ และคุณภาพชีวิต

๓) ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานขยายผลด้วยมาตรการต่างๆ เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการขยายผลในรูปแบบการท่องเที่ยวในเชิงศึกษา พัฒนา และการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านเศรษฐกิจพอเพียง และประชาสังคม

๔) ปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการดำเนินงานโดยยึดหลักการโครงการพระราชดำริ และการปฏิบัติตามรอยพระยุคลบาทเป็นแนวทางการดำเนินงานโดยการใช้แผนเป็นเครื่องมือขึ้นการดำเนินงาน

๓.๒ วัตถุประสงค์เฉพาะในส่วนของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

๑) ศึกษาและวิจัยหาพันธุ์พืชที่เหมาะสมได้ดีที่จะปลูกในพื้นที่พรุ หมู่บ้านบริวาร และพื้นที่ที่ทรงมีพระราชดำริให้ขยายผล

๒) เพื่อนำผลการศึกษาและพัฒนาไปเป็นแบบอย่างใช้กับโครงการพัฒนาแหล่งอื่นๆ ต่อไป

๔. เป้าหมาย

๑) บริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
- สวนยางเขาสำนัก ตำบลกะลุวอ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

๒) พื้นที่ศูนย์สาขา

- สวนยางทักษิณราชินีเวศน์ ตั้งอยู่ในเขตพระราชฐานชั้นนอกของพระตำหนักทักษิณราชินีเวศน์
- หมู่บ้านปีแถมดอ ตำบลบูกิต อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส
- หมู่บ้านปศุสัตว์-เกษตรมูโนะ ตำบลโฆสิต อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส
- บ้านยูโย และบ้านโคกอิฐ-โคกโน อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส

๓) พื้นที่หมู่บ้านบริวาร ๑๑ หมู่บ้าน หมู่บ้านรอบศูนย์

๔) หมู่บ้านถ่ายทอดเทคโนโลยี

- นิคมสหกรณ์บาเจาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
- พื้นที่พรุแหมแหม อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส
- พื้นที่ลุ่มน้ำบางนรา จังหวัดนราธิวาส

๕. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

๕.๑ หน่วยงานรับผิดชอบหลักของโครงการ : ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ กรมพัฒนาที่ดิน

๕.๒ หน่วยงานวิชาการ (กรมวิชาการเกษตร)

๑) หน่วยงานหลัก : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส

๒) หน่วยงานร่วมดำเนินการ : สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๘ จังหวัดสงขลา

๖. งบประมาณ

๖.๑ งบปกติกรมวิชาการเกษตร

๖๐๐,๐๐๐ บาท

๖.๒ งบ กปร.

๑,๑๓๓,๕๙๔ บาท

๗. ผลการดำเนินงาน

๗.๑ กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

ได้ดำเนินงานโครงการฯ ฝึกอบรมเกษตรกรในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ศูนย์สาขา และพื้นที่อื่นๆ (พื้นที่ซึ่งมีพระราชดำริให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ เข้าดำเนินการ) ตลอดจนเกษตรกรทั่วไปที่มีความสนใจ จำนวน ๔ หลักสูตร ๒๐๐ ราย มีรายละเอียดดังนี้

หลักสูตร “การผลิตพืชผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ”

ได้ดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกร หลักสูตร “การผลิตพืชผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ” จำนวน ๕๐ ราย เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๔ และได้มีการติดตามจัดเก็บข้อมูล แนะนำให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เป็นระยะอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จากการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเทคโนโลยีการผลิตพืชผักให้ปลอดภัยจากสารพิษเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ๘๓.๓๓ เปอร์เซนต์ โดยมีความรู้ก่อนการฝึกอบรมเฉลี่ย ๔๙.๒๐ เปอร์เซนต์ และหลังการฝึกอบรมเฉลี่ย ๙๐.๒๐ เปอร์เซนต์ ซึ่งผู้เข้าอบรม จำนวน ๕๐ ราย คิดเป็น ๑๐๐ เปอร์เซนต์ ของจำนวนผู้เข้าอบรมทั้งหมดได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และจากการประเมินผลการฝึกอบรมฯ โดยเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ จำนวน ๕๐ ราย พบว่าเนื้อหาการฝึกอบรมและแบบทดสอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ๔๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๖ ระดับมาก ๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๐ และระดับปานกลาง ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าความเหมาะสมและความสามารถของวิทยากรอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๒ และระดับมาก ๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าสื่อที่ใช้ประกอบการบรรยายมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๐ ระดับมาก ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ และระดับปานกลาง ๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมน้อยที่สุด ๓๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๗๐ และมีความเหมาะสมน้อย ๑๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๐ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าสถานที่จัดการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมมากที่สุด ๔๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๖ และมีความเหมาะสมมาก ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ การจัดเลี้ยงอาหารกลางวัน อาหารว่างและเครื่องดื่มมีความเหมาะสมและความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ๔๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๘ และระดับมาก ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าเอกสารประกอบการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๖ ระดับมาก ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ และระดับปานกลาง ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ การติดต่อประสานงานในการฝึกอบรมฯ

มีความเหมาะสมและความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ๔๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๔ และระดับมาก ๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖ ความคาดหวังเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับก่อนการเข้ารับการฝึกอบรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ๔๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๖ ระดับมาก ๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๐ และระดับปานกลาง ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ และเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าได้รับประโยชน์หลังการเข้ารับการฝึกอบรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ๔๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๘ และระดับมาก ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒

หลักสูตร “การปลูกพืชแซมและพืชร่วมในสวนยางพารา”

ได้ดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกร หลักสูตร “การปลูกพืชแซมและพืชร่วมในสวนยางพารา” จำนวน ๕๐ ราย เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๔ และได้มีการติดตามจัดเก็บข้อมูล แนะนำให้ความรู้แก่เกษตรกร ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เป็นระยะอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จากการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเทคโนโลยีการปลูกพืชแซมและพืชร่วมในสวนยางพาราเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ๗๘.๕๙ เปอร์เซ็นต์ โดยมีความรู้ก่อนการฝึกอบรมเฉลี่ย ๕๔.๒๐ เปอร์เซ็นต์ และหลังการฝึกอบรมเฉลี่ย ๙๖.๘๐ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งผู้เข้าอบรม จำนวน ๕๐ ราย คิดเป็น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนผู้เข้าอบรมทั้งหมดได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และจากการประเมินผลการฝึกอบรมฯ โดยเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ จำนวน ๕๐ ราย พบว่า เนื้อหาการฝึกอบรมและแบบทดสอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ๔๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๔ ระดับมาก ๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๒ และระดับปานกลาง ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าความเหมาะสมและความสามารถของวิทยากรอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๔ และระดับมาก ๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าสื่อที่ใช้ประกอบการบรรยายมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๒ ระดับมาก ๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖ และระดับปานกลาง ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมน้อยที่สุด ๔๐ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๐ และมีความเหมาะสมน้อย ๑๐ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๐ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าสถานที่จัดการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมมากที่สุด ๔๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๔ และมีความเหมาะสมมาก ๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖ การจัดเลี้ยงอาหารกลางวัน, อาหารว่างและเครื่องดื่มมีความเหมาะสมและความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ๔๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๘ และระดับมาก ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าเอกสารประกอบการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๐ ระดับมาก ๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘ และระดับปานกลาง ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ การติดต่อประสานงานในการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมและความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ๔๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๖ และระดับมาก ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ ความคาดหวังเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับก่อนการเข้ารับการฝึกอบรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ๔๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๔ ระดับมาก ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ และระดับปานกลาง ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ และเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าได้รับประโยชน์หลังการเข้ารับการฝึกอบรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ๔๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๘ และ ระดับมาก ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒

หลักสูตร “การเพาะเห็ดฟางกองเตี้ยในแถวสวนยางพารา”

ได้ดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกร หลักสูตร “การเพาะเห็ดฟางกองเตี้ยในแถวสวนยางพารา” จำนวน ๕๐ ราย เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๔ และได้มีการติดตามจัดเก็บข้อมูล แนะนำให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เป็นระยะอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จากการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเทคโนโลยีการเพาะเห็ดฟางกองเตี้ยในแถวสวนยางพาราเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ๗๓.๒๖ เปอร์เซ็นต์ โดยมีความรู้ก่อนการฝึกอบรมเฉลี่ย ๕๔.๖๐ เปอร์เซ็นต์ และหลังการฝึกอบรมเฉลี่ย ๙๔.๖๐ เปอร์เซ็นต์

ซึ่งผู้เข้าอบรม จำนวน ๕๐ ราย คิดเป็น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนผู้เข้าอบรมทั้งหมดได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และจากการประเมินผลการฝึกอบรมฯ โดยเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ จำนวน ๕๐ ราย พบว่า เนื้อหาการฝึกอบรมและแบบทดสอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ๔๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๐ ระดับมาก ๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘ และระดับปานกลาง ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าความเหมาะสมและความสามารถของวิทยากรอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๖ และระดับมาก ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าสื่อที่ใช้ประกอบการบรรยายมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๘ ระดับมาก ๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘ และระดับปานกลาง ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมน้อยที่สุด ๓๐ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๐ และมีความเหมาะสมน้อย ๒๐ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔๐ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าสถานที่จัดการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมมากที่สุด ๔๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๖ และมีความเหมาะสมมาก ๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๔ การจัดเลี้ยงอาหารกลางวัน อาหารว่างและเครื่องดื่มมีความเหมาะสมและความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ๔๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๖ และระดับมาก ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าเอกสารประกอบการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๐ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๐ ระดับมาก ๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๔ และระดับปานกลาง ๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖ การติดต่อประสานงานในการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมและความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ๔๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๔ และระดับมาก ๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๖ ความคาดหวังเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับก่อนการเข้ารับการฝึกอบรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ๔๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๖ ระดับมาก ๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๒ และระดับปานกลาง ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ และเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าได้รับประโยชน์หลังการเข้ารับการฝึกอบรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ๔๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๘ และ ระดับมาก ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒

หลักสูตร “การปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุ”

ได้ดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกร หลักสูตร “การปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุ” จำนวน ๕๐ ราย เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๔ และได้มีการติดตามจัดเก็บข้อมูล แนะนำให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เป็นระยะอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จากการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเทคโนโลยีการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ๗๘.๒๓ เปอร์เซ็นต์ โดยมีความรู้ก่อนการฝึกอบรมเฉลี่ย ๔๙.๖๐ เปอร์เซ็นต์ และหลังการฝึกอบรมเฉลี่ย ๘๘.๔๐ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งผู้เข้า อบรม จำนวน ๕๐ ราย คิดเป็น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนผู้เข้าอบรมทั้งหมดได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และจากการประเมินผลการฝึกอบรมฯ โดยเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ จำนวน ๕๐ ราย พบว่า เนื้อหาการฝึกอบรมและแบบทดสอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ๔๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๖ ระดับมาก ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ และระดับปานกลาง ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าความเหมาะสมและความสามารถของวิทยากรอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๒ และ ระดับมาก ๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าสื่อที่ใช้ประกอบการบรรยายมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๒ ระดับมาก ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ และระดับปานกลาง ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมน้อยที่สุด ๓๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๗๒ และมีความเหมาะสมน้อย ๑๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๘ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าสถานที่จัดการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมมากที่สุด ๔๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๘ และมีความเหมาะสมมาก ๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๒ การจัดเลี้ยงอาหารกลางวัน, อาหารว่างและเครื่องดื่ม มีความเหมาะสมและความพึงพอใจในระดับมาก

ที่สุด ๔๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๖ และระดับมาก ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ เกษตรกรผู้เข้ารับบริการฝึกอบรมฯ เห็นว่าเอกสารประกอบการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๒ ระดับมาก ๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๖ และระดับปานกลาง ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒ การติดต่อประสานงานในการฝึกอบรมฯ มีความเหมาะสมและความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ๔๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๔ และระดับมาก ๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖ ความคาดหวังเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับก่อนการเข้ารับบริการฝึกอบรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ๔๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๔ ระดับมาก ๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๐ และระดับปานกลาง ๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖ และเกษตรกรผู้เข้ารับบริการฝึกอบรมฯ เห็นว่าได้รับประโยชน์หลังการเข้ารับบริการฝึกอบรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ๔๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๔ และระดับมาก ๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖

นอกจากการฝึกอบรมตามหลักสูตรแล้ว ยังมีการดำเนินงานฯ ให้บริการข้อมูลทางวิชาการ คำแนะนำ และแจกจ่ายเอกสารทางวิชาการแก่เกษตรกร นักเรียน-นักศึกษา และบุคคลทั่วไป โดยมีเป้าหมายจำนวน ๑๕๐ ราย ซึ่งตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๓ - กันยายน ๒๕๕๔ มีเกษตรกร นักเรียน-นักศึกษา และบุคคลทั่วไป เข้ารับบริการข้อมูล วิชาการและอบรมศึกษาดูงาน จำนวน ๑,๖๖๔ ราย รวมทั้งได้มีการเพาะต้นกล้าพันธุ์ผัก ได้แก่ พริกชี้หนู มะเขือเปราะ มะเขือยาว ฯลฯ และได้แจกจ่ายต้นพันธุ์ผักให้แก่เกษตรกรที่ปฏิบัติงานในโครงการฯ เกษตรกรและผู้เข้าเยี่ยมชมทั่วไป ที่เข้ามาใช้บริการฯ อบรมศึกษาดูงานและเยี่ยมชมโครงการฯ

๗.๒ กิจกรรมแปลงต้นแบบ/ แปลงสาธิต

๑) การปลูกยางพาราและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ว่างระหว่างแถวยางพารา ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการปฏิบัติดูแลรักษาแปลงยางพารา พืชร่วมยาง และพืชแซมยาง อย่างต่อเนื่องในพื้นที่โครงการสวนยางเขาสำนัก โครงการสวนยางทักษิณราชนิเวศน์ และบริเวณงานวิชาการเกษตร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จำนวน ๒๓๙ ไร่ ตามแผนการปฏิบัติงาน ได้แก่ การใส่ปุ๋ย การกำจัดวัชพืช การป้องกันกำจัดโรคและแมลง ฯลฯ พืชที่ปลูกเป็นพืชแซม และพืชร่วมยาง ได้แก่ ลองกอง มังคุด จำปาตะ หวาย สละ ระกำหวาน หน้วว ดาหลา พืชสมุนไพร เช่น พญายอ ขลุ กล้วยาหนดแมว บอระเพ็ด เป็นต้น

๒) การปลูกพืชผัก-พืชไร่ ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการปลูกและปฏิบัติดูแลรักษาแปลงพืชผัก พืชไร่ แบบสลับหมุนเวียนตามฤดูกาลและความต้องการของตลาด จำนวน ๑๐ ไร่ พืชที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพดหวาน ผัก กวางตุ้ง พริกชี้หนู และผักไร้ดิน จำนวน ๓ แปลง ปลูกพืชที่ปลูกได้แก่ ผักบุ้ง ผักกวางตุ้ง ผักกวางตุ้งด้งหัว และผัก คะน้า เป็นต้น

๓) การปลูกไม้ดอก-ไม้ประดับ ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการปฏิบัติดูแลรักษาแปลงไม้ดอก-ไม้ประดับ อย่างต่อเนื่องในพื้นที่โครงการสวนยางเขาสำนัก และบริเวณงานวิชาการเกษตร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จำนวน ๘ ไร่ ตามแผนการปฏิบัติงาน ได้แก่ การใส่ปุ๋ย การกำจัดวัชพืช การป้องกันกำจัดโรคและแมลง ฯลฯ พืชที่ ปลูก ได้แก่ มะลิ ชิงแดง ดาหลา เฮลิโกเนีย จั๋ง เฟิร์นใบมะขาม กระทือ ปาล์มบังสุรย์ บอนสี และคล้า เป็นต้น

๔) การปลูกพืชแบบผสมผสาน ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการปฏิบัติดูแลรักษาแปลงพืชแบบผสม ผสานอย่างต่อเนื่องในพื้นที่โครงการสวนยางเขาสำนัก และบริเวณงานวิชาการเกษตร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จำนวน ๔ ไร่ ตามแผนการปฏิบัติงาน ได้แก่ การใส่ปุ๋ย การกำจัดวัชพืช การป้องกันกำจัดโรคและแมลง ฯลฯ พืชที่ปลูก ได้แก่ มะพร้าว น้ำหอม ละมุด ฝรั่ง ชมพู กระท้อน กล้วย และมีการปลูกพืชผัก-พืชไร่

๕) การเพาะเห็ด ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการผลิตก้อนเชื้อเห็ด ได้แก่ ก้อนเชื้อเห็ดนางนวล, ก้อน เชื้อเห็ดหูหนู, ก้อนเชื้อเห็ดนางยง, ก้อนเชื้อเห็ด รวมทั้งได้ผลิตหัวเชื้อเห็ดนางรมภูฐาน ได้ให้การสนับสนุนก้อนเชื้อเห็ด ตามโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียน และโครงการอื่นๆ ที่ได้ขอความอนุเคราะห์ใช้ในโครงการทฤษฎี

ใหม่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ และได้ใช้ก้อนเชื้อเห็ดในการเปิดดอก ในโรงเปิดดอกสำหรับเกษตรกรและผู้สนใจเข้าเยี่ยมชมงาน

๖) การปลูกผักไร้ดินในโรงเรียน ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการติดตามให้คำแนะนำ พร้อมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่โรงเรียน ๕ โรง ในความรับผิดชอบ ได้แก่ โรงเรียนวัดพระพุทธ โรงเรียนบ้าน ไอโซร์ โรงเรียนพิทักษ์วิทยากุ่มง โรงเรียนจรรยาอิสลามวิทยา โรงเรียน ตชด. บ้านไอร์ปือแต และฝักอบรมให้ความรู้และฝึกปฏิบัติการผลิตและการดูแลรักษาแก่ครู-อาจารย์และเด็กนักเรียน รวมทั้งโรงเรียนอื่นๆ ใน จังหวัดนราธิวาส ที่ดำเนินการผลิตพืชผักไร้ดินอีก จำนวน ๒๔ โรงเรียน

๗.๓ กิจกรรมการขยายผล

ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการคัดเลือกเกษตรกรในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนา พิกุลทองฯ ศูนย์สาขา และพื้นที่อื่นๆ (พื้นที่ซึ่งมีพระราชดำริให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ เข้าดำเนินการ) เข้าร่วมโครงการฯ ในแต่ละกิจกรรมตามเป้าหมาย แล้วมีการประชุมชี้แจงและถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกและการปฏิบัติดูแลรักษาพืชผัก, การเพาะเห็ดฟางกองเตี้ยด้วยขี้เลื่อยไมยางพาราและผักตบชวา และการเพาะเห็ดในถุง พลาสติก พร้อมทั้งให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรม แล้วมีการติดตามจัดเก็บข้อมูล ให้คำแนะนำเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง มีกิจกรรมที่ดำเนินงาน ดังนี้

๑) การผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ

ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรมตามเป้าหมาย จำนวน ๑๕ ราย ๑๕ ไร่ แล้วได้ทำการถ่ายทอดให้ความรู้เรื่องการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ พร้อมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ผัก ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยคอก และสารป้องกันกำจัดโรคแมลง ฯลฯ ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งได้มีการติดตามจัดเก็บข้อมูล ให้คำแนะนำ การปลูก และการปฏิบัติดูแลรักษาเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

๒) การเพาะเห็ดฟางกองเตี้ยด้วยขี้เลื่อยไมยางพาราและผักตบชวา

ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรมตามเป้าหมาย จำนวน ๕๐ ราย/ ๕๐๐ กอง แล้วได้ทำการประชุมชี้แจงและถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการเพาะเห็ดฟางกองเตี้ยด้วยขี้เลื่อยไมยางพาราและผักตบชวา และได้ให้การสนับสนุนวัสดุสำหรับทำบล็อกรวบรวมวัสดุเพาะเห็ดฟาง และวัสดุการเกษตรอื่นๆ ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งได้มีการติดตามจัดเก็บข้อมูล ให้คำแนะนำ การปฏิบัติดูแลรักษากองเพาะเห็ดเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

๓) การเพาะเห็ดในถุงพลาสติก

ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรมตามเป้าหมาย จำนวน ๕ ราย/ ๕ โรง แล้วทำการประชุมชี้แจงและถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการเพาะเห็ด ในถุงเพาะเห็ด และได้ให้การสนับสนุนโรงเรือนเพาะเห็ดและก้อนเชื้อเห็ดให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งได้มีการติดตามจัดเก็บข้อมูล ให้คำแนะนำการปฏิบัติดูแลรักษาโรงเรือนและก้อนเชื้อเห็ด เป็นระยะ อย่างต่อเนื่อง

๘. ผลสำเร็จ / ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- ๑) เป็นแหล่งตัวอย่างในการประกอบอาชีพด้านการเกษตร และการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านวิชาการเกษตร
- ๒) เป็นแหล่งศึกษาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกยางพารา และการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ว่างระหว่างแถวยางให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- ๓) เป็นแหล่งศึกษาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกพืชผักให้มีคุณภาพ และปลอดภัยจากสารพิษ

- ๔) เป็นแหล่งรวบรวม ศึกษา และถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกไม้ดอก-ไม้ประดับ
- ๕) เป็นแหล่งศึกษาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกพืชแบบผสมผสานตามแนวทฤษฎีใหม่ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่พรุซึ่งมีปัญหา น้ำท่วมขัง และปัญหาดินเป็นกรดจัด
- ๖) เป็นแหล่งศึกษาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพาะเห็ดจากวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่น
- ๗) เป็นแหล่งศึกษาและเรียนรู้การผลิตผักไร้ดินให้กับเด็กนักเรียนและชุมชนที่อยู่รอบๆ บริเวณโรงเรียน
- ๘) เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่วางแผนไว้ หรือเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ หรือเกษตรกรที่ปฏิบัติงานในโครงการฯ นำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงและพัฒนาอาชีพของตนเองให้ดีขึ้น

๙. ปัญหา / อุปสรรค

- ๑) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้ปฏิบัติงานจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ
- ๒) ยานพาหนะที่จะใช้ในการปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอ
- ๓) ขาดหน่วยงานอื่นๆ ภายในกรมฯ เข้ามาร่วมปฏิบัติงาน
- ๔) ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น โรคพืช กีฏวิทยา และปฐพีวิทยา
- ๕) การอนุมัติโครงการและการจัดสรรงบประมาณจาก กปร. ค่อนข้างช้า ทำให้การดำเนินงานต้องล่าช้าออกไปและไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ในขณะที่ระยะเวลาดำเนินการค่อนข้างมีจำกัด

ภาพ / กิจกรรม

โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดน่าน

หลักสูตร “การผลิตพืชผักให้ปลอดภัยจากสารพิษ” หลักสูตร “การปลูกพืชแซมและพืชร่วมในสวนยางพารา”

หลักสูตร “การเพาะเห็ดฟางกองเตี้ยในแถวสวนยางพารา” หลักสูตร “การปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุ”

ให้ปกรณอสมทงการ การ และแจกจ่ายเอกสารทางวิชาการแก่เกษตรกร ฝึกอบรม-ฝึกอาชีพ และ บุคลากร

รายงานผลการดำเนินงานโครงการพิเศษ ประจำปี ๒๕๕๕ // สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๘

การปลูกพืชร่วมยาง และพืชแซมยาง

การปลูกพืชผัก-พืชไร่

การปลูกไม้ดอก-ไม้ประดับ

การปลูกพืชแบบผสมผสาน

การเพาะเห็ด

การปลูกผักไร้ดินในโรงเรียน

การผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ